
Stawki

Dzielnice: Śródmieście

Osiedla: Muranów

Atrybuty: Nazwy pochodzące od wyrazów pospolitych Nazwy przyrodnicze Przyroda nieożywiona

Rok utworzenia nazwy: 1770

Opis

Powstała wzdłuż biegu rzeki, gdzie przy młynach i cegielniach tworzyły się oczka wodne i stawy. Nazwa pochodzi od stawów, z których wypływała na granicy Powązek i Polkowa (dzisiejszy Żoliborz) rzeka Drna.

Ciekawostki

Jako droga wzdłuż rzeki Drny, która miała źródła na terenie dzisiejszego dworca Warszawa Główna, a płynęła Stawkami i wypływała do Wisły ul. Czujną na Cytadeli. W 1671 stał tu pałac Prażmowskiego. W 1770 zaczęto ulicę zabudowywać budynkami mieszkalnymi wokół istniejących już fabryczek. Na przeł. XVIII i XIX w. wokół rzeki skupiał się drobny przemysł, ale w związku z tym, że wody w rzece było za dużo, najpierw jej koryto skierowano na Fawory, a potem ciek zlikwidowano w ogóle. W 1824 utworzono na terenie ówczesnej jurydyki Szymanów, a dzisiejszej Zajezdni Inflancka plac Broni, a Stawki stanowiła jego południową pierzeję. Na początku był to plac ćwiczeń i musztry, potem jednak, korzystając z bliskości kolei, zabudowano go magazynami i składami, tak, że przed II wojną światową praktycznie zniknął. Pod koniec XIX w. osuszono stawy i glinianki pod tory kolejowe i bocznice. Wtedy, na przełomie wieków, Stawki przy Dzikiej to był zbiór magazynów kolejowych, a dalej stały zwykle kamienice, zasiedlone przez ludność żydowską. Na końcu Stawek, przy ul. Okopowej, tam gdzie dziś jest Mc Donalds, mieścił się pl. Parysowski, wytyczony w 1893. Zabudowany był zakładami kamieniarskimi Powązek i targowiskiem starzyzny, należącym do Jakóba Chemja Gleichgewichta. W 1916-25 znajdowały się tu składy Miejskich Zakładów Zaopatrywania Warszawy. Po wojnie plac zabudowano, do dziś został tylko jeden budynek. Przy Okopowej. W 1940 ulicę włączono do getta. Mieścił się tu Umschlagplatz, z którego wywieziono ok. 300 tys. Żydów do obozów zagłady. W 1944 Stawki zostały zniszczone prawie zupełnie, toczyły się tu zacięte walki powstańcze. 19-22.08 powstańcy, wzmocnieni oddziałami z Puszczy Kampinoskiej, stracili tu ok. 75% żołnierzy. W trakcie odbudowy wykonano nowe budynki i poprowadzono ulicą tory tramwajowe.

Stan obecny:

~ Cuchthauz. Początkowo biskup Szembek w 1720 zbudował tu dla Benonitów drewniany Szpital św. Benona. Był to przytułek dla sierot i bezdomnych. Grunt oddała Krystyna Szymanowska. Sam Cuchthauz powstał w 1763 o okolicy Stawki i Pokornej wg proj. Antoniego Solariego z inicjatywy Adama Rostkowskiego. Był to jednopiętrowy budynek z dwiema oficynami. Mieściły się tu mieszkania dla sierot, warsztaty pracy i 8 sal dla aresztantów. Na podwórzu było miejsce dla karania więźniów. Zamykano tu kryminalistów, włóczęgów jak i ofiary donosów. Zamykano tu także niesfornych młodzieńców: ich opiekunowie musieli płacić 30 zł miesięcznie. Okrutny regulamin miał na celu naprawę więzionych. Później budynkami zainteresował się kanclerz Andrzej Zamoyski wraz ze współpracownikami, próbując zainstalować tu Kompanię Manufaktur Wełnianych. W 1768-70 rozbudowano Cuchthauz do 9 budynków. KMW splajtowała w 1772. W 1773 przejął budynek magistrat na więzienie. Następnie kilka lat działała tu fabryka tabaczna Jana Dekerta i Antoniego Rafałowicza. W czasie likwidacji z ulic żebraków i włóczęgów w 1771, umieszczono tu tych zdrowszych i młodszych, podpisując umowę z dyrektorem Ignacym Hermanem, że będzie on żywił skazanych za państwową pensję 25 gr. W czasie powstania kościuszkowskiego umieszczono tu ponad 300 jeńców rosyjskich, pracujących przy budowie fortyfikacji i rozbudowie wału. W 1795-1806 stacjonowało tu wojsko pruskie. W 1829-30 przebudowano Cuchthaus na koszary wg proj. Wilhelma Henryka Mintera. Po 1864 koszary zburzono.

Nr 2: Intraco. Powstał na miejscu ul. Żoliborskiej w latach 1973-1975 wg proj. BPA Bygproduction AB Sweden. Jego pierwotna nazwa to Biurowiec dla Zagranicznych Przedstawicielstw Techniczno-Handlowych. Jednym z projektantów był Diebitsch, potomek feldmarszałka Dybicza, dowodzącego rosyjskimi wojskami w czasie powstania listopadowego. Ma 39 pięter i 138 m. W 1998 przeprowadzono remont budynku, wymieniając zużytą powierzchnię zewnętrzną. W czasie remontu budynek zapalił się, ale straty nie były poważne. Dobudowano wówczas piętro i obecnie liczy 39 kondygnacji naziemnych, 1 podziemną a jego wysokość to 107 metrów. Wówczas też zmieniono elewację, która składała się z 483000 (odpadających!!!!) płytek ceramicznych. W budynku są dwie restauracje, sale konferencyjne, bar, kiosk, fryzjer, kwaciarnia, salon odnowy biologicznej, sauna oraz podziemny parking zdolny pomieścić 200 pojazdów. Wszystkie pomieszczenia w budynku są klimatyzowane oraz posiadają łącze satelitarne i internet. Na dachu znajduje się antena przekaźnikowa o wysokości 28 metrów.

Nr 2a: Trio Apartamenty. Kompleks mieszkalny powstały w latach 2007-2010. Liczy sobie 18 kondygnacji naziemnych i 4 podziemne, znajduje się tu 190 mieszkań.

Nr 4: ~ Baraki kolejowe. Powstałe przed wojną baraki służyły jako magazyny kolejowe. Stoją wzdłuż dawnego biegu torów kolejowych.

Nr 4\6: Szkoła. Powstał w latach 30 XX w. jako szkoła żydowska, w czasie powstania w getcie służył jako szpital. W czasie okupacji getta, mieścił się tu punkt przerzutowy dla Żydów, jadących do Treblinki. 01.08.1944 oddział AK pod wodzą por. Stanisława &Sasinka Sosabowskiego odbił stąd grupę 50 Żydów, deportowanych z różnych części Europy. Dziś mieści się tu szkoła ekonomiczna.

Tablica upamiętniająca punkt przerzutowy.

Tablica upamiętniająca akcję oddziału por. Sosabowskiego.

Nr 6: Osiedle Inflancka. Powstało w 2008 dla Echo Investments.

Nr 5\7: komenda SS. Powstał w 1937 wg proj. Tadeusza Cwierdzińskiego i Romana Sołtyńskiego. W czasie okupacji mieściła się tu komenda SS, z której nadzorowano wywóz Żydów z Umschlagplatz. Obecnie siedzibę ma tu Wydział Psychologii UW.

Tablica. Upamiętnia działanie komendy SS

Umschlagplatz. Pomnik na placu wystawiono 18.04.1988, wykonany został przez Władysława Klamerusa i Hannę Szmalenberg. Upamiętnia on ponad 320.000 Żydów, wywiezionych stąd koleją do miejsc zagłady. Mieściła się tu załadownicza rampa kolejowa, tory dobiegały w pobliże ulicy i tu właśnie wsadzano Żydów do pociągów i wywożono na śmierć. Jest to mur otaczający rampę wraz z

bramą. W tyle muru jest prześwit, przez które widać młode drzewo: symbol nadziei. Nad wejściem umieszczono czarną płytę z płaskorzeźbą, przedstawiającą strzaskany las. Kształt płaskorzeźby nawiązuje to stelli nagrobnych żydowskich, a kolor muru do liturgicznych szat żydowskich. Na murze umieszczono 4 tablice z napisami w jęz. polskim, angielskim, jidisz i hebrajskim: Tą drogą cierpienia i śmierci w latach 1942-1943 z utworzonego w Warszawie getta przeszło do hitlerowskich obozów zagłady ponad 300000 Żydów. Wokół tablic wyryto 400 imion ludzi stąd wywiezionych. Po prawej stronie znajduje się płyta z cytatem z księgi Hioba: Ziemi, nie kryj mojej krwi, iżby mój krzyk nie ustawał. Pomnik jest częścią Traktu pamięci Męczeństwa i Walki Żydów, idącego ul. Dubois i Zamenhofs, którego autorami są Zbigniew Gąsior, Stanisław Jankowski i Marek Moderau.

Nr 6: Osiedle Inflancka. Powstało w latach 2003-2008 dla Echo Investments. W jego skład wchodzi pięć niskich budynków (4-6 kondygnacji) oraz dwa wieżowce liczące po 16 kondygnacji.

Nr 14: Technikum Poligraficzne. Budynek zaczął działać w 1968, zbudowany wg proj. Romana Dutkiewicza, Bolesława Wali i Stefanii Wielądek, kiedy to przeniesiono szkołę z ul. Konwiktorskiej 2. Sama szkoła powstała w 1926 na ul. Składowej, w 1931 szkoła się przeniosła na Konwiktorską 2. Nowoczesna, pierwsza w Polsce 3,5 roczna kształcąca drukarzy, maszynistów offsetowych i fototechnicznych, składaczy... Jednym z wykładowców był Adam Póltawski, grafik i typograf, projektant banknotów z okresu międzywojennego. Po wojnie zajęcia podjęto już w 1945. W 1954 przyjęta została obecna nazwa: Technikum Poligraficzne, które w 1968 przeniesiono na ul. Stawki. Budynek otrzymał tytuł "Mistera Warszawy" 68.

Bloki osiedla Muranów Północny. Powstały w 1952-5 wg proj. Stanisława Brukalskiego, Barbary Andrzejewskiej-Urbanowicz i Stanisława Szurmaka.

Bloki osiedla Muranów. Powstały w 1956-69 wg proj. Wacława Eytnera, Tadeusza Mrówczyńskiego, Tadeusza Perzyńskiego i Stanisława Rymaszewskiego.

Bloki osiedla Stawki. Powstały w drugiej poł. lat 70 wg proj. Zofii Haman. (między JP II a Inflancką). Osiedle zasiedliło ok. 3000 lokatorów.

Nr 40: Biurowiec. Ukończony w XI 2003, liczy sobie 6 kondygnacji naziemnych i 2 podziemne.

Data nadania nazwy: 1770 rok
